

Het opleiden van verloskundigen kan niet zonder stagepraktijken

Academies voor verloskunde bezorgd over het nijpende tekort aan stageplaatsen

Nic van Son

Alleen in de praktijk leren student verloskundigen het vak echt kennen. Het nijpende tekort aan stageplaatsen is daarom een groot probleem. De stagecoördinatoren vinden het belangrijk dat praktijken inzien dat stagebegeleiding niet alleen in het belang van de student en de opleiding is maar zeker ook in hun belang. Het kost inderdaad energie en tijd, maar het levert zeker ook iets op.

Het opleiden van nieuwe verloskundigen is een gezamenlijke taak en verantwoordelijkheid van de opleidingen en van verloskundigenpraktijken. Dat vinden de stagecoördinatoren van de academies in Rotterdam, Amsterdam/Groningen en Maastricht. Binnen de muren van de academie leren de studenten de vereiste basisvaardigheden. In de praktijk leren ze die toe te passen, leren ze adequaat te handelen in onverwachte situaties, kortom, leren ze echt wat het vak van verloskundige inhoudt. 'Dat is de grote unieke bijdrage die stagepraktijken leveren aan de opleiding van nieuwe verloskundigen,' stellen Enja Romeijn (Rotterdam), Joyce Kors (Amsterdam/Groningen) en Simone Mets (Maastricht) dan ook beslist.

Selectie en zelfselectie

Het leren in de praktijk begint al vroeg in de opleiding. Enja Romeijn: 'Alleen daar krijgen de studenten een realistisch beroepsbeeld. Ze gaan al snel de praktijk in, kijken mee en voeren eenvoudige handelingen uit.' Het doel van de eerstejaars stages is bij alle opleidingen hetzelfde. Joyce Kors: 'Het gaat om selectie en zelfselectie. Wij kijken of de student competent is en de student zelf komt er alleen door praktijkervaring achter of het beroep wel iets voor haar is.' Simone Mets beaamt dat: 'Na een half jaar zie je de eerste studenten al afhaken. Ze hebben snel door dat ze gewoon niet de goede studie gekozen hebben.'

Nijpend tekort

Zo'n 50% van de totale opleidingstijd bestaat uit stages, waarvan 70% wordt doorgebracht in de eerstelijns. In het "Besluit opleidingseisen en deskundigheidsgebied verloskundige 2008" staat vastgelegd hoeveel stage- weken er in de verloskundigenpraktijk gelopen moeten worden; de opleidingen zijn hier dus aan gebonden. Wat is het belang van al die stages? Enja: 'Wij leveren aan het eind van de studie verloskundigen af die hele-

In verhouding

Er wordt nog wel eens geopperd dat de drie opleidingen teveel studenten aannemen, waardoor het tekort aan stageplaatsen ontstaat. Maar dat is een misverstand, legt Simone Mets uit: 'Het aantal studenten dat de opleidingen aannemen wordt niet door ons zelf bepaald, maar door het ministerie van VWS. En VWS baseert dat weer op de beroepskrachtenplanning van het NIVEL. Het aantal opleidingsplaatsen staat dus in verhouding tot de maatschappelijke vraag naar voldoende verloskundigen.'

Nic van Son is freelance tekstschrijver

maal klaar zijn voor hun taak. Ze kunnen meteen zelfstandig aan de slag en hebben niet, zoals bijvoorbeeld fysiotherapeuten, in hun eerste baan nog begeleiding en supervisie nodig. Daarom lopen onze studenten zoveel stage. Maar dat vraagt dus wel om voldoende stageplaatsen.'

En daar knelt 'm de schoen flink. Want het tekort aan stageplaatsen is nijpend. Elk jaar weer is het lastig om praktijken te overtuigen van het belang om stages aan te bieden. Waarom is dat eigenlijk? Volgens de opleidingscoördinatoren worden daar verschillende argumenten voor aangevoerd: het kost tijd, het vraagt veel organisatie of men wil geen concurrent binnen de eigen regio opleiden. Eén argument springt er wel uit, vinden ze. Enja: 'Als er veel personele wisselingen in de praktijk zijn, en regelmatig nieuwe waarnemers, dan vinden verloskundigen het voor hun cliënten niet prettig dat die ook nog eens met een stagiaire geconfronteerd worden.' Om alle mogelijke oorzaken goed te inventariseren is er een onafhankelijk onderzoeksbureau (Berenschot) ingezet.

Ruimte voor eigen inbreng is prettig

Hilde Coolen is bijna klaar met haar opleiding. Tijdens haar stages heeft ze bewust gekozen voor twee verschillende settings: een solo-praktijk en een praktijk waarin drie verloskundigen samenwerken. 'Het grote voordeel van de solopraktijk is dat je echt al je cliënten ziet en begeleidt,' zegt ze. 'Het is wel zwaar: je moet altijd beschikbaar zijn. Maar je krijgt er veel voor terug. Je bouwt echt een intense band op. In de meervrouwspraktijk is meer rust en je staat er niet alleen voor, je kunt alles bespreken. Je moet dan weer wel voor een goede overdracht zorgen. Als stagiaire word je door alle verloskundigen begeleid, ieder doet dat op haar eigen manier dus je leert van iedereen wel wat.' Hilde was erg te spreken over de openheid en bereidwilligheid om te luisteren naar haar inbreng. 'Ik kon mijn eigen visie neerleggen, ze waren altijd bereid om dat te bespreken en te overwegen.' Hoe kijkt ze terug op haar stages? 'Ik vond het erg leuk, maar ook enerverend. De informatieoverdracht tussen opleiding en stageplaats kon soms beter. Stagelopen met goede afspraken en in een duidelijke structuur is van groot belang voor een goed leerproces. Als student ben je dan echt 100, nee 200% gemotiveerd!'

Onmiskerbare voordelen

Jammer vinden ze het wel, dat er soms zo geredeneerd wordt. En ook niet helemaal terecht. Simone: 'Voor cliënten hoeft het niet vervelend te zijn. Maar je moet het wel goed communiceren, je moet je cliënt duidelijk maken wat zij van een student kan verwachten.' Joyce is het daar helemaal mee eens: 'Een van onze vaste contract-

'Opleiden hoort er gewoon bij'

Verloskundige Nathalie Manders voelt zich opleider in hart en nieren. Ze werkt samen met drie collega's in een praktijk en begeleidt al 14 jaar stagiaires. 'Dat past goed bij me,' zegt ze. 'Ik zie het ook als een plicht: je hebt als student zelf veel aan je eigen stages gehad, het is nu mijn taak om dat aan anderen te bieden.' In de praktijk van Nathalie en haar collega's lopen jaarlijks zo'n 8 stagiaires rond. 'Wij hebben ze graag tegelijk, de stagiaires uit hetzelfde jaar trekken zich dan aan elkaar op. Voor ons is dat juist makkelijker werken. Ik vertel mijn collega's in den lande ook altijd: neem er liever twee tegelijk.' Wordt het niet erg druk dan, met zoveel studenten over de vloer? 'Nou, je moet creatief organiseren en dat kost je even tijd. Maar als het loopt hoeft je weinig aanpassingen meer te doen.' Nathalie is eigenlijk verbaasd dat er altijd zo'n tekort aan stageplaatsen is. 'Ik vind het gewoon van belang voor de toekomst van ons vak,' zegt ze. 'En het kost niet alleen maar energie, je krijgt er iets voor terug. Studenten nemen nieuwe inzichten mee, houden je scherp door hun vragen. Ze dwingen je zo om voortdurend te reflecteren op je eigen handelen. Cliënten vinden het over het algemeen prima. Ze merken dat er in de praktijk in kwaliteit geïnvesteerd wordt. Dus dat het belastend is voor je cliënten, daar hoeft je als een praktijk absoluut niet huiverig voor te zijn. Als je het maar goed uitlegt.' Vanuit de opleiding ervaart Nathalie een goede begeleiding. 'Wij komen daar ook regelmatig om nieuwe dingen te horen, vragen te stellen. Je krijgt informatie van de opleiding maar moet er ook zelf actief achteraan gaan. En we evalueren de stages ook, bespreken wat beter kan. Kortom, voor ons is dit absoluut geen issue: het opleiden hoort er gewoon bij.'

praktijken heeft dat gemeten. Op een enkeling na vinden cliënten het prima, als ze maar iemand tegenover zich hebben die weet wat er speelt. Een goede organisatie, goede overdracht en een open communicatie zijn daarin de bepalende factoren.’

Stages begeleiden biedt ook onmiskenbare voordelen, zo bleek uit een alumnionderzoek van de academie Amsterdam/Groningen. Stagebegeleiders waarderen studenten omdat ze via hen de nieuwste inzichten mee krijgen en omdat studenten kritische vragen stellen. ‘“Ze houden me scherp”, is een veelgehoorde reactie,’ zegt Joyce. Maar er zijn meer voordelen. Enja: ‘Praktijken kunnen hun studenten opdrachten geven waar ze zelf veel aan hebben. Een literatuursearch uitvoeren, bijvoorbeeld. Of kwaliteitsplannen opstellen en protocollen ontwikkelen. Dat is directe winst voor je eigen praktijk.’

Niet alleen

Studenten begeleiden heeft dus diverse voordelen. De kritische succesfactoren daarbij zijn wel organisatie en communicatie. De opleidingen steken er dan ook de

nodige tijd in om praktijken te ondersteunen. Ze organiseren studiemiddagen om uitleg te geven over het opleidingscurriculum, over de stage, wat er van studenten en wat van de praktijkbegeleiders verwacht wordt. Ze laten zien hoe je studenten kunt begeleiden, ook in crisissituaties. Wat vaak overtuigt, zijn verhalen van praktijken die jaar in jaar uit meerdere studenten begeleiden en daar vrijwel probleemloos mee omgaan (zie kader Nathalie Manders). En voor alle vragen van praktijken staan ze elk moment van de dag klaar.

Maar uiteindelijk zouden de opleidingscoördinatoren het liefst zien dat praktijken zich medeverantwoordelijk voelen voor het opleiden van nieuwe verloskundigen. ‘Wij betekenen gewoon heel veel voor elkaar,’ vat Simone het samen. ‘Verloskundigen opleiden kunnen wij echt niet alleen. Het is een verantwoordelijk beroep dat de studenten in de praktijk moeten leren en waarvoor ze door ervaren verloskundigen in de praktijk begeleid moeten worden. Hopelijk komt die boodschap over en melden meer praktijken zich aan om ons beroep en onze beroepsgroep sterk te houden en sterker te maken.’ ■